

Η ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΜΑΣ • ΟΙ ΦΙΛΙΚΟΙ ΔΕΣΜΟΙ • Η ΑΓΑΠΗ

Θεόφιλος, *Ρομβέρτος και Ιουλία*

ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ ανθολογούνται κείμενα που αναφέρονται στα συναισθήματα και στις ανθρώπινες σχέσεις. Τέτοια αισθήματα είναι η αγάπη για τα οικογενειακά μας πρόσωπα, η συμπάθεια, η αλληλεγγύη αλλά και οι φιλικοί δεσμοί, η συζυγική αφοσίωση, τα ερωτικά σκιρτήματα. Τα κείμενα προέρχονται από την ελληνική και την ξένη λογοτεχνική δημιουργία και ανήκουν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους.

Ειρήνη Μάρρα

Τα κόκκινα λουστρίνια

«Τα κόκκινα λουστρίνια» είναι ένα από τα δεκατρία διηγήματα της συλλογής Η τριλογία του δίφραγκου της Ειρήνης Μάρρα. Το περιεχόμενό τους αναφέρεται σε απλά, καθημερινά περιστατικά από τη ζωή των νεαρών βιοπαλαιστών. Χαρακτηριστικά στοιχεία της συλλογής, που απαντώνται και στο συγκεκριμένο διήγημα, είναι η λιτότητα της έκφρασης και τα ανθρωπιστικά μηνύματα.

Το είχε βάλει από καιρό στο μάτι. Ήταν ένα κομμάτι κόκκινο γυαλιστερό λουστρίνι, καθάριο και αστραφτερό. Ήξερε, βέβαια, πως κόστιζε πολλά, μα κι αυτός είχε κάνει το κουμάντο του από νωρίς. Σύναζε ♦ λεφτά κρυφά κι απόκρυφα, χωρίς να φανεί, γιατί φοβόταν πως θα τον παίρναν στο μεζέ ♦ αν μάθαιναν τι είχε κατά νου να κάνει.

Περίμενε τη μέρα που το αφεντικό θα τον έστελνε στον ταμπάκη ♦ για πανωπέτσια. Του είχε εμπιστοσύνη, βλέπεις, κι όλο αυτόν έστελνε να ψωνίσει, γιατί χώρια που γνώριζε καλά δέρματα και προβιές, ήτανε και παζαριτζής ♦ και πάντα πετύχαινε σκόντο, ♦ που 'καναν το αφεντικό να τον κερνάει καφέ.

Ως λίγο καιρό πριν, τον κερνούσε γκαζόζα, γιατί τ' αφεντικό δεν το 'χε προσέξει πως ήταν μεγαλωμένος κάπως πια... Τον είδε όμως που κρυφοκάπνιζε μια μέρα κι από τότε το μπαξίσι ♦ του παζαριού έγινε ο γλυκός βραστός.

Έτσι, τη μέρα της αγοράς, τράβηξε κρυφά τον πάτο του παπουτσιού του κι έβγαλε τα λεφτά. Τα 'σπρωξε βιαστικά στην τσέπη του και, με ύφος αδιάφορο κι ένοχο μαζί, τράβηξε για την αγορά. Το πήρε το λουστρίνι και σε καλή τιμή. Ήταν κομμάτι σπάνιο, ένα κομμάτι απ' τη λαχτάρα της καρδιάς του.

Γύρισε όλους τους δρόμους εκείνο τ' απόγιομα και διάλεξε σχέδιο. Είχε στον νου το τι ζητούσε, βλέπεις, κι απ' την αρχή ξέκοψε τα σχέδια και διάλεξε το πιο αρχοντικό, γιατί αυτό θα ταίριαζε στην περίπτωση.

Ζήτησε απ' τ' αφεντικό να δουλέψει μονάχος μερικές μέρες, αφού θα 'κλειναν πια, γιατί, είπε, είχε μαζωχτεί δουλειά πολλή. Τα καλαπόδια ♦ θέλαν άδειασμα, για να τεντώσουν πάλι τις καινούριες παραγγελιές. Κι όπως πάντα ήτανε φιλότιμος στη δουλειά, τ' αφεντικό δεν έβαλε υποψία.

Εδούλενε, λοιπόν, τα καλαπόδια του αφεντικού, να μην αποφανεί ♦ στα μάτια του,

♦ **σύναζε:** μάζευε, συγκέντρωνε ♦ **τον παίρναν στο μεζέ:** τον περιέπαιζαν, τον κοροϊδεύαν ♦ **ταμπάκης:** τεχνίτης που κατεργάζεται τα δέρματα, βυρσοδέψης ♦ **παζαριτζής:** αυτός που κάνει παζάρια ♦ **σκόντο:** έκπτωση ♦ **μπαξίσι:** φιλοδώρημα ♦ **καλαπόδι:** ξύλινο ομοίωμα του κάτω μέρους του ποδιού, που χρησιμοποιείται για την κατασκευή, την επιδιόρθωση ή τη διατήρηση της φόρμας των παπουτσιών ♦ **μην αποφανεί:** μην αποκαλυφθεί

κι απέ, ♦ δούλευε τα λουστρινένια γοβάκια. Καρφάκι και μαντινάδα, φόντι ♦ και τραγούδι, ψίδι ♦ και αναστεναγμός. Το λουστρίνι έπαιρνε να γίνεται γοβάκι. Τ' όνειρό του έπαιρνε να γίνεται αλήθεια. Σαν τέλειωσε, είπε στ' αφεντικό πως είχε κουραστεί πια και δε θα δούλευε νυχτέρι ♦ άλλο. Έκρυψε τα γοβάκια και παραμόνευε την ώρα.

Η κόρη του δασκάλου δεν έβγαινε σεργιάνι ταχτικά. Είχε μάνα αυστηρή και πατέρα σπουδαίο. Σαν έβγαινε όμως, όλοι την κοίταζαν γιατί είχε σγουρά μαλλιά και μάτια μεγάλα. Είχε στητό κορμί και περπατησιά περήφανη. Του 'χε λαβώσει την καρδιά. Η μάνα του πήγαινε κάθε μέρα στο σπίτι του δασκάλου και παραδούλευε, έκανε τη λάτρα. ♦ Τον είχε πάρει κάνα δυο φορές μαζί της, σαν τύχαινε να κουβαλήσει τίποτα πράματα. Τότες την έβλεπε από κοντά και την καμάρωνε. Θάρρητα δεν είχε, μα όσο να πεις, είχε αλλάξει κουβέντες κάμποσες φορές. Σε μια τέτοια φορά πρόσπεσε ♦ να σηκώσει κάτι που έπεσε κι όσο να μπει και να βγει το κορίτσι, αυτός πρόκαμε και μέτρησε με την παλάμη του το παπούτσι της. Είχε κιόλας, βλέπεις, το σχέδιό του καρφωμένο στο φακιδερό ♦ κεφάλι του. Θα της έφτιαχνε ένα ζευγάρι κόκκινα λουστρινένια γοβάκια, που όμοιά τους δε φορεθήκανε ποτέ. Ύστερα θα περίμενε μια γιορτή και, με το μέσον της μάνας του που παραδούλευε στο σπίτι, θα πήγαινε να της τα δώσει ο ίδιος. Θα τα 'δινε, κι αυτή, δεν μπορεί, θα πηδούσε απ' τη χαρά της. Δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς, γιατί τέτοια παπούτσια δε γινόταν να 'χει ξαναβάλει. Η κόρη του δασκάλου θα χαιρότανε για το δώρο του, θα τον συμπάθαγε, κι άμα τον συμπάθαγε, ποιος ξέρει...

Την κρίσιμη μέρα τύλιξε τα παπούτσια, τα πήρε σπίτι και τα 'κρυψε. Ήθελε πρώτα να μιλήσει της μάνας, να τα πούνε οι δυο τους και να τα συμφωνήσουνε. Για να γίνει τούτο, έπρεπε πρώτα να κοιμηθούνε τ' άλλα παιδιά. Καθίσανε στο τραπέζι. Τα φαγητά ξανόσταιναν ♦ στο στόμα του. Υπομόνευσε να σηκώσουν το τραπέζι.

Είχε στον νου του ολοένα την κόρη του δασκάλου. Δεν έβλεπε μπροστά του. Όλα τού φαίνονταν σκιές. Σκιά τα κρεβάτια με τ' αδέρφια που μαλώνανε για τα μαξιλάρια. Σκιά ο πατέρας που ρουφούσε το βιδάνι ♦ στο ποτήρι του. Σκιά η αδερφή του που σήκωνε το τραπέζι.

Την κοίταξε πιο προσεχτικά. Πόσο ξέθωρη ♦ ήταν μπροστά στην άλλη! Τα μαλλιά της δεν έπεφταν σγουρά στους ώμους. Είχε μια πλεξούδα ίσια που τη σφιχτόδενε στον σβέρκο της μ' ένα λαστιχάκι των πακέτων. Δεν περπατούσε καμαρωτά. Η μάνα την είχε μάθει να κοιτάζει το χρώμα, έτσι που καλά καλά δεν έβλεπες τι χρώμα είχανε τα μάτια της. Αλήθεια, τι χρώμα να 'χανε τα μάτια της αδερφής του;

Της μίλησε κι αυτή σήκωσε το κεφάλι κι αποκρίθηκε. Τα μάτια της ήταν καφε-

♦ **απέ:** μετά, ύστερα ♦ **φόντι:** το πάνω μέρος του παπουτσιού ♦ **ψίδι:** το μπροστινό πάνω τμήμα της μύτης του ♦ **νυχτέρι:** νυχτερινή εργασία ♦ **λάτρα:** οι εργασίες καθαριότητας του σπιτιού ♦ **πρόσπεσε:** προθυμοποιήθηκε ♦ **φακιδερός:** γεμάτος φακίδες, φακιδιάρης ♦ **ξανόσταιναν:** έχαναν τη νοστιμάδα τους, γίνονταν άνοστα ♦ **βιδάνι:** ό,τι απομένει μέσα στο ποτήρι από το ποτό, απόπομα ♦ **ξέθωρος:** αυτός που έχασε το χρώμα του, ξεθωριασμένος, κατώτερος

τιά, ίδια με τα μάτια των κοριτσιών όλου του κόσμου, και το φουστάνι της με την ποδιά του μαγειρέματος μπροστά ήτανε ξέθωρο κι αυτό, μα τώρα πρόσεξε πως ήταν ξέθωρο απ' την πολυκαιρία.

Η αδερφή... Στα πόδια φορούσε κουτσοφτέρνια, ✦ για να γλιτώνει τα παπούτσια, να τα 'χει σκολιανά. ✦ Η άλλη θα 'χε οπωσδήποτε πασουμάκια μεταξένια και παπούτσια πολλά. Μα ναι, είχε πολλά κι ένα ζευγάρι παραπάνω που θα της πήγαινε αυτός θα τη γιόμιζαν χαρά μονάχα για λίγο, ως να μπουν στο ράφι με τ' άλλα παπούτσια. Θα του 'λεγε σίγουρα ευχαριστώ, μα το ευχαριστώ της θα 'τανε για τα παπούτσια μονάχα κι όχι γι' αυτό τον ίδιο. Σε μια στιγμή κατάλαβε πολλά και οβήστηκε μονοκοντυλιά η κόρη του δασκάλου.

Έδωσε τα λουστρινένια γοβάκια στην αδελφή. Της άξιζαν. Το 'νιωθε πως της άξιζαν. Χιλιάδες ήλιοι φώτισαν τα καφετιά ματάκια και μύρια αστέρια μπερδεύτηκαν στην πλεξούδα της. Πουλιά τρελά τριτίριζαν στ' αυτιά της και η καρδιά της μεθυσμένη χόρευε. Τα κόκκινα γοβάκια φωτίσανε το ξέθωρο φουστάνι κι η αδελφή ένιωσε ν' ανεβαίνει, η ίδια μέσα της, ένα σκαλί πιο πάνω. Το σπίτι άστραψε και γέμισε με το γέλιο της.

Το άλλο πρωί πήγε στη δουλειά λίγο πιο μεστωμένος. ✦ Παρήγγειλε γλυκό βραστό καφέ κι έπιασε τη φαλτσέτα ✦ με το τραγούδι.

Νικόλαος Γύζης, *Το γιάντες*

Ειρ. Μάρρα, *Η τριλογία του δίφραγκου*, Ελληνικά Γράμματα

Ερωτήσεις

- 1 Σε ποια σημεία του διηγήματος γίνονται φανερά τα αισθήματα του μικρού βιοπαλαιστή για την κόρη του δασκάλου;
- 2 Γιατί το νεαρό τσαγκαρόπουλο χάρισε τελικά τα κόκκινα γοβάκια στην αδελφή του;
- 3 Σχολιάστε την τελευταία παράγραφο του κειμένου. Γιατί ο ήρωας είναι στο τέλος «πιο μεστωμένος»;
- 4 Δώστε γραπτά μια άλλη εξέλιξη στο διήγημα, υποθέτοντας, για παράδειγμα, ότι ο νεαρός χαρίζει τελικά τα γοβάκια στην κόρη του δασκάλου.

Διαθεματική εργασία

Ο παλιός ελληνικός κινηματογράφος αλλά και η λαϊκή και έντεχνη μουσική έχουν συνδέσει τη βιοπάλη με την αγάπη και τον έρωτα. Δείτε σχετικές ταινίες και αναζητήστε τραγούδια με αυτό το θέμα (π.χ. «Δραπετσώνα» του Μ. Θεοδωράκη, «Τζαμάικα» του Μ. Λοΐζου).

✦ **κουτσοφτέρνια:** εξώφτερνα παπούτσια ✦ **να τα 'χει σκολιανά:** να τα έχει για καλά της ✦ **μεστωμένος:** ώριμος ✦ **φαλτσέτα:** μικρό κοπίδι (κοφτερό μαχαίρι) για την κοπή των δερμάτων

Δημοτικό τραγούδι

Κόρη που λάμπει

Τα δημοτικά τραγούδια της αγάπης είναι παλιά όσο παλιό είναι και το συναίσθημα που τα εμπνέει. Το ερωτικό στοιχείο, με την ευρύτερη έννοια του όρου, είναι το βασικό σε όλα τα τραγούδια αυτής της κατηγορίας, τα οποία παρουσιάζουν εκφραστική και στιχουργική ποικιλία. Περίφημα είναι τα ερωτικά δίστιχα (λιανοτραγούδα) που επιζούν ως τις μέρες μας, ή ορισμένες από τις αυτοσχέδιες μαντινάδες. Ανάμεσα στις διάφορες μορφές των ερωτικών τραγουδιών είναι τα παινέματα, οι καημοί, τα πεισματικά, τα πειρακτικά κ.λπ. Το τραγούδι που ακολουθεί είναι «παίνεμα της αγαπητικής», υμνεί δηλαδή την ομορφιά της κόρης συγκρίνοντάς τη με το φεγγάρι και τον ήλιο.

Εδώ σ' αυτή τη γειτονιά δεν πρέπει να είν' φεγγάρι,
μόν' πρέπει να 'ναι συννεφιά, να 'ναι βαθύ σκοτάδι,
γιατ' έχω μια αγαπητικιά κι εκείνη είν' το φεγγάρι,
π' όντες ♦ προβάλλει να τη διω ♦ σκορπιέται το σκοτάδι.
Και με τον ήλιο μάλωνε και με τον ήλιο λέγει:

Ήλιε μου, για έβγα για να βγω, για λάμψε για να λάμψω.

Έλαμψε ο ήλιος το ταχύ, ♦ μαραίνει τα χορτάρια,
πρόβαλε η κόρη π' αγαπώ, μαραίνει παλικάρια·
φλογίζει νιους και καίγει οχτρούς, σκλαβώνει παλικάρια,
καίγει κι εμένα π' αγαπώ μέσα στα φυλλοκάρδια.

Τα δημοτικά μας τραγούδια, επιμέλεια Γ. Ιωάννου, Ερμής

Δημήτρης Γερασιώτης, Κορίτσι στην εξοχή

♦ **όντες**: όταν ♦ **να διω**: να δω ♦ **το ταχύ**: γρήγορα, το πρωί

Ερωτήσεις

- 1 Στην πρώτη στροφική ενότητα η ομορφιά της νέας προβάλλεται με την παρομοίωση και την υπερβολή. Εντοπίστε και σχολιάστε αυτά τα στοιχεία.
- 2 Ποιος υπερτερεί σε λάμψη, ο ήλιος ή η κόρη; Αιτιολογήστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε λέξεις ή εκφράσεις του δημοτικού τραγουδιού.
- 3 Συγκρίνετε το δημοτικό τραγούδι με τα παρακάτω λιανοτράγουδα ως προς το περιεχόμενο:

1. *Απ' όλα τ' άστρα τ' ουρανού ένα είναι που σου μοιάζει
ένα που βγαίνει το πουρνό όταν γλυκοχαράζει*

2. *Όντε σ' εγέννα η μάνα σου, ο ήλιος εκατέβη
και σου 'δωκε την ομορφιά και πάλι μετανέβη*

Ν.Γ. Πολίτης, Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού

Διαθεματική εργασία

Στην ελληνική μυθολογία η γυναικεία ομορφιά συνδέθηκε με ουράνια σώματα και αστερισμούς (π.χ. Πλειάδες – Πούλια, Ηώς – Αυγή, Αστραία – αστερισμός της Παρθένου). Συγκεντρώστε σχετικό πληροφοριακό και εικαστικό υλικό και παρουσιάστε το στην τάξη.

Ιάκωβος Ρίζος, *Κυρία στον κήπο με το σκύλο της*

Ο Κωνσταντής

«Ο Κωνσταντής» ανήκει στα διηγήματα του βιβλίου Η εκδίκηση των μανιταριών (1999). Στη συλλογή αυτή η Λίτσα Ψαράυτη πραγματεύεται με ενυαισθησία θέματα ιστορικής μνήμης, κοινωνικού ενδιαφέροντος και οικολογικού περιεχομένου. Η αγωνία για το μέλλον των σημερινών παιδιών και η κοινωνική ενυαισθητοποίηση είναι τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά του έργου της. Στο διήγημα, ο ομώνυμος ήρωας, ένα Αλβανάκι που αγωνίζεται για το ψωμί του στα φανάρια των δρόμων, βρίσκει στοργή και αγάπη στο πρόσωπο μιας μοναχικής γυναικάς.

Μόλις το φανάρι γινόταν πράσινο και τ' αυτοκίνητα χιμούσαν, το παιδί έτρεχε στον κάθετο δρόμο. Πλησίαζε το τζάμι του οδηγού με τηνπραμάτεια♦ στα χέρια του, χαρτομάντιλα, σαπούνια, στίλο, η κυρία Δέσποινα δεν μπορούσε να διακρίνει τι πουλούσε το παιδί, η απόσταση από τη διασταύρωση των φαναριών ως το ισόγειο διαμέρισμά της ήταν αρκετή. Μερικοί οδηγοί άνοιγαν το παράθυρο και του 'διναν το κατιτί τους κι αμέσως έκλειναν το τζάμι βιαστικά για να γλιτώσουν από την ενοχλητική παρουσία του αγοριού παρά για ν' αποφύγουν τη σιγανή βροχή που έπεφτε από το πρωί.

Το παιδί κοιτούσε λαίμαργα τις σακούλες των σούπερ μάρκετ στα πίσω καθίσματα, τα κουτιά με τα παιχνίδια, τα κόκκινα βελουδένια αβγά, τα σοκολατένια λαγουδάκια κι αυτό το βλέμμα προξενούσε αμηχανία και δυσαρέσκεια στους οδηγούς.

Μεγάλο Σάββατο, κρύο και βροχερό, κι η κυρία Δέσποινα ξεχνούσε τη μοναξιά της κοιτώντας την κίνηση του δρόμου. Το αγόρι ήταν καινούριο στην πιάτσα των φαναριών, ως χθες ζητιάνευαν τσιγγάνες με μωρά στην αγκαλιά. Ξανθούλικο και λιγνό, φορούσε μπλουζάκι καλοκαιρινό, Αλβανάκι θα ήταν σίγουρα, κοντά στα δώδεκα.

Βράδιασε, άναψαν τα φώτα, το κρύο κι η βροχή δυνάμωσαν, αραιώσε κι η κίνηση στους δρόμους. Το αγόρι μάζεψε τηνπραμάτεια του και πήρε την οδό Αγίου Δημητρίου. Όταν έφτασε στον αριθμό 12 χώθηκε στην είσοδο της πολυκατοικίας για να προφυλαχτεί από τη δυνατή βροχή.

Η κυρία Δέσποινα άνοιξε την πόρτα του ισογείου και είδε το αγόρι να κάθεται στα σκαλιά – μετρούσε την είσπραξη της μέρας, πενηντάρικά και λίγα κατοστάρικα. Η καρδιά της λαχάρησε. Το παιδί ήταν ίδιος ο Αντωνάκης, ο εγγονός της. Είχε τα ίδια ξανθά μαλλιά, τα ίδια καταγάλα μάτια, μόνο το πρόσωπό του ήταν

♦ **πραμάτεια:** (ευτελές, ασήμαντο) εμπόρευμα

Γιώργος Γουναρόπουλος,
Προσωπογραφία της μητέρας του

αδύνατο και κακοπαθημένο, του Αντωνάκη δεν του έλειπε τίποτα εκεί πέρα στην πλούσια Βαλτιμόρη που ζούσε με τους γονείς του.

— Έλα μέσα να ζεσταθείς..., του είπε η γυναίκα.

Το παιδί την κοίταξε καχύποπτα και ψυχρά, ποιος ξέρει τι είχαν δει τα μάτια του ολημερίς στο δρόμο και πόσα είχε διδαχτεί από τη «φιλάνθρωπία» των ανθρώπων. Θεσ όμως το καλοσυνάτο πρόσωπο της κυρίας Δέσποινας, η μυρωδιά της μαγειρίτσας, αλλά κυρίως η ζεστασιά που έβγαινε από το διαμέρισμα παραμέρισαν τους φόβους και τους δισταγμούς του.

— Πώς σε λένε;, το ρώτησε.

— Κώτσο, δηλαδή Κωνσταντή...

— Κι από πού είσαι, Κωνσταντή;

— Από την Αλβανία, από το Μπεράτι...

— Κι οι γονείς σου;

— Τους μάζεψαν την περασμένη βδομάδα οι κλούβες της Αστυνομίας και τους έστειλαν πίσω στην Αλβανία.

— Κι εσύ πού μένεις τώρα;

— Όπου να 'ναι... Στις οικοδομές, στα παγκάκια του Ηλεκτρικού...

— Πεινάς;

— Έφαγα ένα κουλούρι το πρωί αλλά τώρα πεινάω...

— Πήγαινε στο μπάνιο να πλυθείς, θα σου φέρω ρούχα ν' αλλάξεις κι ύστερα θα σου βάλω να φας...

Άνοιξε η κυρία Δέσποινα την ντουλάπα και βρήκε εσώρουχα, μια αθλητική φόρμα, παπούτσια. Ο Αντωνάκης σε κάθε ταξίδι άφηνε στο σπίτι της γιαγιάς όσα ρούχα δε χωρούσαν στις βαλίτσες του. Ύστερα, η γυναίκα έφερε στο τραπέζι ψωμί, χαλβά, ελιές, ταραμοσαλάτα, φρούτα.

Ο Κωνσταντής, αφού πλύθηκε, ντύθηκε, κάθισε στο τραπέζι και δεν άφησε ούτε ψίχουλο. Χορτασμένος και ζεσταμένος βολεύτηκε στον καναπέ, μπροστά στην ανοιχτή τηλεόραση. Νανουρισμένος από τη μουσική έγειρε στα μαξιλάρια και τον πήρε ο ύπνος. Σε λίγο χτύπησε η καμπάνα της εκκλησίας. Η κυρία Δέσποινα πήρε τη λαμπάδα της κι έκλεισε πίσω της την πόρτα σιγανά για να μην ξυπνήσει τον Κωνσταντή. Η βροχή είχε σταματήσει, το φεγγάρι, ασημένιο, κυνηγιόταν με τα σύννεφα στον ουρανό.

— Χριστός Ανέστη..., έψαλε ο παπάς κι η κυρία Δέσποινα για πρώτη φορά δεν κάθισε ως το τέλος της λειτουργίας. Βιαζόταν να γυρίσει σπίτι της, να τσουγκρίσει τα κόκκινα αυγά με τον Κωνσταντή, να φάνε μαζί τη μαγειρίτσα...

Λ. Ψαραύτη, Η εκδίκηση των μανιταριών, Άγκυρα

Ερωτήσεις

- 1 Ποιες διαφορές αλλά και ποιες ομοιότητες διακρίνετε στη ζωή της κυρίας Δέσποινας και του μικρού Κωνσταντή;
- 2 Τι είδους σκέψεις και συναισθήματα οδήγησαν τη γυναίκα να ανοίξει το σπίτι της και την καρδιά της στο μικρό Κωνσταντή; Αιτιολογήστε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.
- 3 «πόσα είχε διδαχθεί από τη “φιlanθρωπία” των ανθρώπων»: Προσπαθήστε να φανταστείτε ποιες καταστάσεις έκαναν τον Κωνσταντή καχύποπτο και επιφυλακτικό απέναντι στους ανθρώπους.

Διαθεματική εργασία

Ο Κωνσταντής βρίσκει λύση στο πρόβλημα της πείνας και της μοναξιάς μέσα από τη φιlanθρωπία μιας γυναίκας. Αρκεί όμως μόνο η φιlanθρωπία για να προστατευτούν παιδιά σαν τον Κωνσταντή; Ποιες άλλες μορφές πρόνοιας πρέπει να προωθήσουν η κοινωνία και η πολιτεία; Συζητήστε τις απόψεις σας στο πλαίσιο των μαθητικών κοινοτήτων.

ΛΙΤΣΑ ΨΑΡΑΥΤΗ

Η Λίτσα Ψαραύτη γεννήθηκε το 1936 στη Σάμο, νησί που με νοσταλγία αναφέρει στα λογοτεχνικά βιβλία της. Εργάστηκε στο προξενείο και το μεταφραστικό τμήμα της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Αθήνα. Η αρχαιότητα, η πρόσφατη ελληνική ιστορία, η εφηβική ηλικία και τα προβλήματα των νέων, η επιστημονική φαντασία, η διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης, η περιπέτεια και η μαγεία των ταξιδιών καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των θεμάτων με τα οποία ασχολείται στα βιβλία της.

Έργα της: *Το διπλό ταξίδι* (1987), *Το αίνιγμα της πέτρινης γενειάδας* (1990), *Οι τελευταίοι ήρωες* (1991), *Η εξαφάνιση* (1992), *Τα δάκρυα της Περσεφόνης* (1994), *Το χαμόγελο της Εκάτης* (1995).

Ο Κωνσταντής

Μόλις το φανάρι γινόταν φως, ο καιρός έφτανε και η αυτοκίνητα περνούσαν, το καιρό έφτανε στον μεγάλο δρόμο. Πηγαίναμε το ξάφρι τον οδηγό με την ιδραμάνα στα πόδια του, καρτομάνιχα, βασιλίνα, βελό, η κυρία Δέσποινα δεν μπορούσε να διακρίνει τι ισογισόσε το καιρό, η αυτίσασα αυτ ή διαβαίρωνα των φαντασιών ως το ιόγιο διακρίνω τα ήταν αμετά. Μερικοί οδηγό άνοιξαν το φανάριό μου τον ήταν το καιρό τους με αμέωω έλεγαν το ξάφρι βασικά, για να φητάνουν αυτό την ενδοκνημιά ιδραμάνα τον αγροτό, αλλά για ν' αυτίσασαν τι σιγαλή βρόχη που ήρθε αυτ ή φως. Το καιρό μοιτσίσε γαίμαγα ηυ εαμοίγες των βούτη-μάριες βτά ωίω μαδίσματα, ηα μονιά με ηα δαικιδία, ηα μύμια βιγονόνα αβία, ηα βουγατένια ηαγονάκια με αυτ ή φέττα φροζενόσε αμπαπία και διαφάβιτα βόνη οδηγός. Μερικοί Λάββατο, μύνο με φροκρό με η κυρία Δέσποινα φηκνόνε τι μοναξιά ηυ μοιτάνη, ηυ μύμια τον δρόμο. Το αγρό ήταν μανιόρο ουν ηιάτα των φαντασιών, ως ηδω ζυτιάνεσαν τα ηάνη με ηυρά βυμ αγμύρα. Ξηποδύγιο με ηρό, φροζέσε ηηροζάμυ μύγομαρικό, ηηβονάμ ηα ήταν βίγορα, μονά βτα δώδεκα.

Λίτσα Ψαραύτη

Το χειρόγραφο του «Κωνσταντή» της Λίτσας Ψαραύτη

Γιάννης Ρίτσος

Πρωινό άστρο

Το Πρωινό άστρο γράφτηκε το 1955 και αποτελεί ένα ξεχείλισμα πατρικής τρυφερότητας του ποιητή Γιάννη Ρίτσου για τη νεογέννητη κόρη του Έρη. Ο ποιητής-πατέρας τραγουδά στο βρέφος την αγάπη του, περιγράφοντας την πληρότητα που έφερε στη ζωή του η γέννησή του. Το ποίημα, δομημένο σε 19 αυτοτελείς ενότητες, προβάλλει το όραμα ενός ειρηνικότερου και δικαιότερου κόσμου. Το απόσπασμα που ακολουθεί αποτελεί την πρώτη ενότητα.

Στην κόρη μου ΕΡΗ

Κοριτσάκι μου, θέλω να σου φέρω
τα φαναράκια των κρίνων
να σου φέγγουν τον ύπνο σου.

Θέλω να σου φέρω
ένα περιβολάκι
ζωγραφισμένο με λουλουδόσκηνη
πάνω στο φτερό μιας πεταλούδας
για να σεργιανάει το γαλανό όνειρό σου.

Θέλω να σου φέρω
ένα σταυρουλάκι αυγινό φως
δυο αχτίνες σταυρωτές απ' τους στίχους μου
να σου ξορκίζουν το κακό
να σου φωτάνε
μη μου σκοντάψεις, κοριτσάκι,
έτσι γυμνόποδο και τρυφερό
στ' αγκάθι κ' ενός ίσκιου.

Κοιμήσου.
Να μεγαλώσεις γρήγορα.
Έχεις να κάνεις πολύ δρόμο, κοριτσάκι,
κ' έχεις δυο πεδιλάκια μόνο από ουρανό.
Κοιμήσου.

Το πρόσωπο της μητερούλας φέγγει
πάνω απ' τους ρόδιους λοφίσκους του ύπνου σου
εαρινό φεγγάρι
ανάμεσα από τα στάχυα της έγνοιας της
και τα τριαντάφυλλα των τραγουδιών μου.

Κοιμήσου, κοριτσάκι.
Είναι μακρύς ο δρόμος.
Πρέπει να μεγαλώσεις.
Είναι μακρύς
μακρύς
μακρύς ο δρόμος.

Γ. Ρίτσος, Πρωινό άστρο, Κέδρος

Ερωτήσεις

- 1 Ο ποιητής-πατέρας νανουρίζει τη νεογέννητη κόρη του. Τι θέλει να της προσφέρει και γιατί;
- 2 Σε ποια σημεία του ποιήματος φαίνεται η έγνοια του ποιητή για το μέλλον του παιδιού του;
- 3 Βρείτε τα υποκοριστικά που υπάρχουν στο απόσπασμα. Ποια εντύπωση δημιουργούν; Προσπαθήστε να τα αντικαταστήσετε με την απλή λέξη, για να δείτε τη διαφορά στο ύφος του ποιήματος.
- 4 Συγκρίνετε το απόσπασμα με το παραδοσιακό θρακιώτικο νανούρισμα που ακολουθεί:

*Έλα ύπνε μ' και πάρε το και πάν' το στις μπαχτσέδες
και γιόμισε τον κόρφο του λουλούδια και κοντσέδες. ✦*

*Κοιμάτ' αστρί, κοιμάτ' αυγή, κοιμάται νιο φεγγάρι,
κοιμάται το πουλάκι μου σαν άξιο παλικάρι.*

*Κοιμάτ' η πούλια στο βουνό κι η πέρδικα στα δάση,
αφήτε το πουλάκι μου τον ύπνο να χορτάσει.*

Τα δημοτικά μας τραγούδια, επιμέλεια Γ. Ιωάννου, Ερμής

Διαθεματική εργασία

Δημιουργήστε ένα ζωγραφικό κολάζ τοποθετώντας μαζί τα ετερόκλητα στοιχεία που συνυπάρχουν στις υπερρεαλιστικές εικόνες του ποιήματος (π.χ. φαναράκια των κρίνων, περιβολάκι στα φτερά πεταλούδας, πεδιλάκια από ουρανό κ.λπ.).

✦ **κοντσέδες:** τα μπουμπουκία των λουλουδιών

Αργύρης Εφταλιώτης

Αγάπης λόγια

Το ποίημα που ακολουθεί είναι το ένατο στη σειρά της ποιητικής συλλογής Αγάπης λόγια, που δημοσιεύτηκε το 1891. Τα ποιήματα της συλλογής, γεμάτα από αγάπη και πόνο, γράφτηκαν από τον Αργύρη Εφταλιώτη για τη γυναίκα του, όταν αναγκάστηκε να μείνει μόνος του, μακριά της, στη Βομβάη της Ινδίας, όπου εργάστηκε για κάποιο χρονικό διάστημα.

Πιερ-Ογκύστ Ρενουάρ,
Χορεύοντας στην πόλη

Μέρες που θα 'τανε μ' εσέ μαργαριτάρια,
Μχωρίς εσέ μες στου καιρού τα βάθη πάνε,
ψυχρές και ανωφέλητες, ♦ σαν τα λιθάρια
που μες στη θάλασσα μικρά παιδιά πετάνε!

Σαν προσπαθώ με υπομονή να τες μετρήσω,
απ' τη στιγμή που μ' έσφαξε το έχε γεια σου,
με πιάνει τρέλα και θαρρώ πως πλιο ♦ να ζήσω
του κάκου ♦ ελπίζω σαν προτού ♦ στην αγκαλιά σου.

Και γονατίζω και ρωτώ στην προσευχή μου
αν είναι δίκιο στες ρημιές ♦ να τυραννιούμαι,
αν μια ζωή, που δεν μπορώ να πω δική μου,
πρέπει μέσα στην άβυσσο να τη σκορπούμε.

Αλίμονο και να 'χ' ♦ αυτή την πίκρα μόνος,
να ξέρω πως το ταίρι μου δεν καίγει ο πόνος.

Λ. Πολίτη, Ποιητική Ανθολογία,
τόμ. 6, Δωδώνη

♦ **ανωφέλητες**: άχρηστες, μονότονες, πληκτικές ♦ **πλιο**: πια, πλέον ♦ **του κάκου**: μάταια ♦ **σαν προτού**: όπως πρώτα ♦ **ρημιές**: ερημιές, ξενιτιά ♦ **και να 'χ'**: και να είχα, αν είχα

Ερωτήσεις

- 1 Μελετήστε τις στροφές του ποιήματος και περιγράψτε την ψυχολογική κατάσταση του ξενιτεμένου συζύγου που ζει μακριά από την αγαπημένη του γυναίκα.
- 2 Ποια ευχή κάνει στους δύο τελευταίους στίχους ο ποιητής; Τι είδους χαρακτήρα αποκαλύπτει;
- 3 Αποχωριστήκατε εσείς κάποια στιγμή αγαπημένα σας πρόσωπα; Τι νιώσατε και με ποιον τρόπο εκφράσατε τα συναισθήματά σας;

Διαθεματική εργασία

Αναζητήστε δημοτικά τραγούδια της «αγάπης» και του «χωρισμού» και μελετήστε με ποιους τρόπους εκφράζονται τα συναισθήματα που προκαλούνται από τη στέρηση του αγαπημένου προσώπου.

Νικηφόρος Λύτρας, *Το φιλίμα*

Οδυσσέας Ελύτης

Όλα τα πήρε το καλοκαίρι

Το τραγούδι περιλαμβάνεται στη συλλογή Τα ρω του έρωτα. Στον Πρόλογο του βιβλίου του ο Οδυσσέας Ελύτης έγραψε για τα τραγούδια αυτά: «Οι άγγελοι τραγουδάνε. Και οι ερωτευμένοι επίσης. Πίσω από κάθε ανάταση, από κάθε μεράκι, μια κιθάρα περιμένει έτοιμη να πάρει τα λόγια και να τα ταξιδέψει από χείλη σε χείλη. Δεν είναι λίγο αυτό. Είναι η χαρά να δίνεις χαρά στους άλλους, είναι αυτό που μας βαστάει στη ζωή. Γι' αυτό, κοντά στα ποιήματά μου, δοκίμασα να γράψω και μερικά τραγούδια».

Ρω

Όλα τα πήρε το καλοκαίρι
τ' άγριο μαλλί σου στην τρικυμία
το ραντεβού μας η ώρα μία
Όλα τα πήρε το καλοκαίρι
τα μαύρα μάτια σου το μαντίλι
την εκκλησουλά με το καντήλι
Όλα τα πήρε το καλοκαίρι
κι εμάς τους δύο χέρι με χέρι

Όλα τα πήρε το καλοκαίρι
με τα μισόλογα τα σβησμένα
τα караβόπανα τα σχισμένα
Μες στις αφρόσκονες και τα φύκια
όλα τα πήρε τα πήγε πέρα
τους όρκους που έτρεμαν στον αέρα
Όλα τα πήρε το καλοκαίρι
κι εμάς τους δύο χέρι με χέρι

Ο. Ελύτης, Ποίηση, Ίκαρος

Οδυσσέας Ελύτης, *Οι άγγελοι τραγουδάνε*

Ερωτήσεις

- 1 Εντοπίστε τις καλοκαιρικές εικόνες που συνθέτουν το ποίημα.
- 2 Ποιο είναι το νόημα του επαναλαμβανόμενου στίχου «Όλα τα πήρε το καλοκαίρι»;
- 3 Μπορείτε να αποδώσετε εικαστικά μια εικόνα του ποιήματος;

Διαθεματική εργασία

Ο Οδυσσέας Ελύτης, εκτός από τα ποιήματα που έγραψε, φιλοτέχνησε και ιδιόμορφους πίνακες ζωγραφικής με την τεχνική του κολάζ («συνεικόνες» τους αποκαλεί πολύ εύστοχα ο ίδιος). Μελετήστε τη συνθετική τεχνική τους και προσπαθήστε να δημιουργήσετε κι εσείς παρόμοιους, εμπνεόμενοι από το τραγούδι «Όλα τα πήρε το καλοκαίρι».

Όσκαρ Ουάιλντ

Ο ΠΙΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ

Το επόμενο διήγημα προέρχεται από τη συλλογή Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας και άλλες ιστορίες (1888). Εδώ παρουσιάζεται αποσπασματικά. Τα κείμενα της συλλογής αυτής απευθύνονται σε παιδιά και έχουν διδακτικό-παιδαγωγικό χαρακτήρα· γι' αυτό και αποδίδονται στη μορφή του παραμυθιού.

Ο μικρούλης Χανς είχε πολλούς φίλους, αλλά ο πιο πιστός του φίλος ήταν ο Χιου ο μυλωνάς. Κι αλήθεια, τόσο αφοσιωμένος ήταν ο πλούσιος μυλωνάς στο μικρούλη Χανς, που δεν περνούσε ποτέ από τον κήπο του δίχως να σκύψει πάνω απ' τη μάντρα για να κόψει ένα μεγάλο μπουκέτο λουλούδια ή μια χούφτα αρωματικά βότανα, ή δίχως να γεμίσει τις τσέπες του με κεράσια και δαμάσκηνα, αν ήταν η εποχή τους.

«Οι αληθινοί φίλοι πρέπει να μοιράζονται τα πάντα», έλεγε ο μυλωνάς, κι ο μικρούλης Χανς κουνούσε το κεφάλι χαμογελώντας και καμάρωνε που είχε ένα φίλο με τόσο ευγενικές ιδέες.

Καμιά φορά, ωστόσο, οι γείτονες παραξενεύονταν που ο πλούσιος μυλωνάς δεν έδινε ποτέ τίποτα σε αντάλλαγμα στο μικρούλη Χανς, μόλο που φύλαγε στο μύλο του εκατό σακιά αλεύρι, και είχε έξι αγελάδες κι ένα μεγάλο κοπάδι μαλλιάρια αρνιά· αλλά ο Χανς ποτέ δε σκοτιζόταν με τέτοιες σκέψεις, και τίποτα δεν τον ευχαριστούσε περισσότερο από το ν' ακούει όλα τα θαυμάσια πράγματα που έλεγε ο μυλωνάς για την ανιδιοτέλεια της αληθινής φιλίας.

Κι έτσι, ο μικρούλης Χανς περνούσε τον καιρό του δουλεύοντας στον κήπο του. Την άνοιξη, το καλοκαίρι και το φθινόπωρο ήταν πολύ ευτυχισμένος, όταν όμως ερχόταν ο χειμώνας και δεν είχε καρπούς ή λουλούδια να πουλήσει, υπέφερε πολύ από το κρύο και την πείνα, και συχνά αναγκαζόταν να πηγαίνει για ύπνο έχοντας φάει μονάχα μερικά ξερά αγλάδια ή τίποτα σκληρά καρύδια. Κι ακόμα, το χειμώνα υπέφερε από μοναξιά, γιατί ο μυλωνάς ποτέ δεν ερχόταν να τον δει.

«Δεν ωφελεί να πάω να δω το Χανς όσο κρατάει το χιόνι», έλεγε ο μυλωνάς στη γυναίκα του, «γιατί όταν οι άνθρωποι έχουν στενοχώριες, πρέπει να τους αφήνουμε ήσυχους και να μην τους ενοχλούμε μ' επισκέψεις. Αυτή τουλάχιστον είναι η δική μου άποψη για τη φιλία, και είμαι σίγουρος ότι έχω δίκιο. Θα περιμένω λοιπόν να έρθει η άνοιξη, και τότε θα πάω να τον δω, θα μου δώσει κι ένα μεγάλο πανέρι πρίμουλες* κι αυτό θα τον κάνει πολύ ευτυχισμένο».

* **ανιδιοτέλεια:** έλλειψη προσωπικού συμφέροντος, αφιλοκέρδεια * **πρίμουλες:** είδος λουλουδιών, γνωστών στη γλώσσα του λαού ως παναγίτσες ή δρακάκια

«Πολύ τους σκέφτεσαι τους άλλους», απάντησε η μυλωνού, καθισμένη στην αναπαντική πολυθρόνα της μπροστά στο τζάκι· «πραγματικά, πολύ τους σκέφτεσαι. Είναι μεγάλη απόλαυση να σ' ακούει κανείς να μιλάς για τη φιλία. Και είμαι σίγουρη πως ούτε ο πάστορας ♦ ο ίδιος δε θα μπορούσε να τα πει πιο όμορφα από σένα, κι ως μένει σε τρίπατο ♦ σπίτι, κι ως φοράει χρυσό δαχτυλίδι στο μικρό του δάχτυλο».

«Δε θα μπορούσαμε όμως να καλέσουμε εδώ το μικρούλη Χανς;», είπε ο μικρότερος γιος του μυλωνά. «Αν ο καημένος ο Χανς έχει στενοχώριες, θα του δώσω το μισό απ' το χυλό μου και θα του δείξω τ' άσπρα μου κουνέλια».

«Τι κουτό παιδί που είσαι!», φώναξε ο μυλωνάς. «Πραγματικά, δεν ξέρω τι ωφελεί να σε στέλνω στο σχολείο. Δε βλέπω να μαθαίνεις και τίποτε. Μα αν ερχόταν εδώ ο Χανς κι έβλεπε τη ζεστή φωτιά μας, τα πλούσια φαγητά μας και το μεγάλο μας βαρέλι με το κόκκινο κρασί, ίσως να ζήλευε, κι η ζήλια είναι πράγμα τρομερό και πολύ κακό για όλους. Δε θα επιτρέψω να χαλάσει ο χαρακτήρας του Χανς. Είμαι ο καλύτερός του φίλος, και πάντα θα τον προσέχω και θα φροντίζω να μην μπει σε κανέναν πειρασμό. Εξάλλου, αν έρθει εδώ ο Χανς, μπορεί να μου ζητήσει να του δώσω αλεύρι με πίστωση, κι αυτό δε θα μπορούσα να το κάνω. Άλλο το αλεύρι κι άλλο η φιλία, αυτά τα πράγματα δεν πρέπει να τα μπερδεύουμε. Οι λέξεις γράφονται διαφορετικά και σημαίνουν διαφορετικά πράγματα. Είναι ολοφάνερο». [...]

Νωρίς το άλλο πρωί, ο μυλωνάς κατέβηκε να πάρει τα λεφτά για το σακί με το αλεύρι, αλλά ο μικρούλης Χανς ήταν τόσο κουρασμένος, που δεν είχε σηκωθεί απ' το κρεβάτι.

«Μα την πίστη μου», είπε ο μυλωνάς, «είσαι πολύ τεμπέλης. Και πραγματικά, αν σκεφτείς ότι θα σου χαρίσω το καροτσάκι μου, θα μπορούσες να δουλέψεις πιο σκληρά. Η τεμπελιά είναι μεγάλη αμαρτία, και δε μ' αρέσει να 'χω φίλους τεμπέληδες ή νωθρούς. ♦ Δεν πρέπει να σ' ενοχλεί που σου μιλάω τόσο απερίφραστα. ♦ Ούτε που θα το σκεφτόμουν βέβαια να σου τα πω αυτά, αν δεν ήμουν φίλος σου. Αλλά τι νόημα έχει η φιλία, αν δεν μπορεί κανείς να πει ακριβώς αυτό που έχει στο μυαλό του; Χαριτωμένα πράγματα μπορεί να λέει ο καθένας για να ευχαριστήσει και να κολακέψει τον άλλον, αλλά ο αληθινός φίλος πάντα λέει δυσάρεστα πράγματα και δεν τον νοιάζει αν πληγώνει. Και μάλιστα, αν είναι αληθινός φίλος, το προτιμάει αυτό, γιατί ξέρει ότι τότε κάνει καλό».

«Λυπάμαι πολύ», είπε ο μικρούλης Χανς, τρίβοντας τα μάτια του και βγάζοντας τη σκούφια του, «αλλά ήμουν τόσο κουρασμένος, που σκέφτηκα να μείνω για λίγο στο κρεβάτι και ν' ακούω τα πουλιά να κελαηδάνε. Το ξέρεις ότι πάντα δουλεύω καλύτερα όταν έχω ακούσει τα πουλιά να κελαηδάνε;».

«Λοιπόν, χαίρομαι γι' αυτό», είπε ο μυλωνάς χτυπώντας το μικρούλη Χανς στην

♦ **πάστορας**: προτεστάντης ιερέας ♦ **τρίπατο**: τριώροφο ♦ **νωθρούς**: σκνηρούς, τεμπέληδες ♦ **απερίφραστα**: με ευθύτητα, έξω από τα δόντια

πλάτη, «γιατί μόλις ντυθείς, θέλω να 'ρθεις στο μύλο μου για να μου φτιάξεις τη στέγη της αποθήκης μου».

Ο καημένος ο μικρούλης Χανς βιαζόταν να πάει να δουλέψει στον κήπο του, γιατί τα λουλούδια του είχαν μείνει δυο μέρες απότιστα, αλλά δεν ήθελε να πει όχι στο μυλωνά, μια και ήταν τόσο καλός φίλος του.

«Νομίζεις πως δε θα 'ταν φιλικό απ' τη μεριά μου, αν σου 'λεγα ότι είμαι απασχολημένος;», ρώτησε δειλά.

«Ε, στ' αλήθεια», απάντησε ο μυλωνάς, «δε νομίζω ότι σου ζητάω πολλά, αν σκεφτείς ότι θα σου χαρίσω το καρτσάκι μου· αν μου αρνηθείς, βέβαια, θα πάω να το κάνω μόνος μου».

«Ω, αυτό αποκλείεται», φώναξε ο μικρούλης Χανς· και πετάχτηκε πάνω, ντύθηκε και πήγε στην αποθήκη.

Δούλεψε εκεί όλη μέρα, ως το ηλιοβασίλεμα, και το ηλιοβασίλεμα, ο μυλωνάς ήρθε να δει πώς τα πήγαινε.

«Επισκεύασες την τρύπα στη στέγη, μικρούλη Χανς;», φώναξε ο μυλωνάς με χαρούμενη φωνή.

«Τέλειωσε», απάντησε ο μικρούλης Χανς, κατεβαίνοντας απ' τη σκάλα.

«Α!», είπε ο μυλωνάς, «δεν υπάρχει πιο ευχάριστη δουλειά από αυτήν που κάνει κανείς για τους άλλους».

«Είναι το δίχως άλλο μεγάλο προνόμιο να σ' ακούει κανείς να μιλάς», απάντησε ο μικρούλης Χανς, και κάθισε κάτω σκουπίζοντας το μέτωπό του, «πολύ μεγάλο προνόμιο. Φοβάμαι όμως ότι εγώ ποτέ δε θα 'χω τέτοιες όμορφες ιδέες σαν τις δικές σου».

«Ω, θα σου έρθουν», είπε ο μυλωνάς, «αλλά πρέπει να προσπαθήσεις περισσότερο. Αυτή τη στιγμή, ξέρεις μόνο την πρακτική πλευρά της φιλίας· κάποια μέρα θα μάθεις και τη θεωρία».

«Το πιστεύεις στ' αλήθεια;», ρώτησε ο μικρούλης Χανς.

«Δεν έχω καμιά αμφιβολία», απάντησε ο μυλωνάς, «μα τώρα που έφτιαξες τη στέγη, καλύτερα να πας στο σπίτι σου να ξεκουραστείς, γιατί αύριο θέλω να πας τα πρόβατά μου στο βουνό».

Ο καημένος ο μικρούλης Χανς φοβήθηκε να φέρει αντίρρηση, και νωρίς το άλλο πρωί, ο μυλωνάς έφερε τα πρόβατα στο σπίτι του κι ο Χανς τα πήρε και ξεκίνησε για το βουνό. Του πήρε όλη τη μέρα να φτάσει εκεί και να γυρίσει· κι όταν γύρισε, ήταν τόσο κουρασμένος, που τον πήρε ο ύπνος στην καρέκλα του και δεν ξύπνησε παρά μονάχα όταν ξημέρωσε για τα καλά.

«Τι όμορφα που θα τα περάσω στον κήπο μου!», είπε και στρώθηκε αμέσως στη δουλειά.

Όμως ποτέ δεν κατάφερε να φροντίσει τα λουλούδια του, γιατί ο φίλος του ο μυλωνάς ερχόταν συνέχεια και τον έστελνε σε μακρινά θελήματα ή τον έβαζε να

δουλεύει στο μύλο. Το μικρούλη Χανς καμιά φορά τον έπιανε απελπισία, γιατί φοβόταν μήπως νομίσουν τα λουλούδια του πως τα 'χε ξεχάσει, αλλά παρηγοριόταν με τη σκέψη ότι ο μυλωνάς ήταν ο καλύτερός του φίλος. «Εξάλλου», έλεγε, «θα μου χαρίσει το καρτοσάκι του, κι αυτό είναι πράξη γνήσιας γενναιοδωρίας».

Κι έτσι, ο μικρούλης Χανς δούλευε για το μυλωνά, κι ο μυλωνάς έλεγε ένα σωρό ωραία πράγματα για τη φιλία, που ο Χανς σημείωνε σ' ένα τετράδιο και τα ξαναδιάβαζε το βράδυ, γιατί ήταν πολύ καλός μαθητής.

Ένα βράδυ, λοιπόν, που ο μικρούλης Χανς καθόταν κοντά στο τζάκι του, άκουσε ένα δυνατό χτύπημα στην πόρτα. Η νύχτα ήταν άγρια κι ο άνεμος λυσομονούσε έξω απ' το σπίτι, τόσο τρομερά, που νόμιζε στην αρχή ότι ήταν απλώς η καταιγίδα. Ακολούθησε όμως ένα δεύτερο χτύπημα κι έπειτα ένα τρίτο, ακόμη πιο δυνατό.

«Θα 'ναι κανένας φτωχός ταξιδιώτης», μονολόγησε ο μικρούλης Χανς, κι έτρεξε στην πόρτα.

Ήταν ο μυλωνάς μ' ένα φανάρι στο ένα χέρι και μια μεγάλη μαγκούρα στο άλλο. «Αγαπημένε μικρούλη Χανς», φώναξε ο μυλωνάς, «έπαθα μεγάλη συμφορά. Ο

Πολυχρόνης Λεμπέσης,
Το παιδί με τα κουνέλια

μικρός μου γιος έπεσε απ' τη σκάλα και χτύπησε και πάω να φέρω το γιατρό. Αλλά μένει πολύ μακριά κι έχει τέτοια κακοκαιρία, που σκέφτηκα πως θα 'ταν προτιμότερο να πας εσύ αντί για μένα. Ξέρεις ότι θα σου δώσω το καροτσάκι μου, είναι λοιπόν δίκαιο να κάνεις κι εσύ κάτι για μένα για να μου το ανταποδώσεις».

«Φυσικά», φώναξε ο μικρούλης Χανς, «το θεωρώ μεγάλη μου τιμή που με σκέφτηκες και θα ξεκινήσω αμέσως. Πρέπει όμως να μου δανείσεις το φανάρι σου, γιατί η νύχτα είναι τόσο σκοτεινή, που φοβάμαι μην πέσω σε κανένα χαντάκι».

«Λυπάμαι πολύ», απάντησε ο μυλωνάς, «αλλά είναι το καινούριο μου φανάρι, και θα 'ταν μεγάλη απώλεια για μένα αν πάθαινε τίποτα».

«Ε, δεν πειράζει, κάνω και χωρίς αυτό», απάντησε ο μικρούλης Χανς, ξεκρέμασε το βαρύ γούνινο παλτό του και το ζεστό κόκκινο σκούφο του, έδεσε ένα κασκόλ γύρω απ' το λαιμό του και ξεκίνησε.

Τι φοβερή καταιγίδα ήταν αυτή! Κι ήταν τόσο πηχτό το σκοτάδι, που ο μικρούλης Χανς δεν έβλεπε τίποτα, και φύσαγε τόσο δυνατά ο άνεμος, που με δυσκολία στεκότανε στα πόδια του. Ωστόσο, φάνηκε πολύ γενναίος, και έπειτα από τρεις ώρες δρόμο, έφτασε στο σπίτι του γιατρού και χτύπησε την πόρτα.

«Ποιος είναι;», φώναξε ο γιατρός, βγάζοντας το κεφάλι του απ' το παράθυρο της κρεβατοκάμαράς του.

«Ο μικρούλης Χανς, γιατρέ».

«Τι θέλεις, μικρούλη Χανς;»

«Ο γιος του μυλωνά έπεσε από μια σκάλα και χτύπησε, κι ο μυλωνάς θέλει να πάτε αμέσως».

«Εντάξει!», είπε ο γιατρός· διέταξε να ετοιμάσουν το άλογο του, τις μπότες του και το φανάρι του, κατέβηκε και ξεκίνησε για το σπίτι του μυλωνά, ενώ ο μικρούλης Χανς τον ακολουθούσε σκουντουφλώντας.

Όμως η θύελλα δυνάμωνε ολοένα, η βροχή έπεφτε καταρράκτης κι ο μικρούλης Χανς δεν έβλεπε πού πήγαινε και δεν προλάβαινε το άλογο. Στο τέλος, έχασε το δρόμο του και ξεστράτισε στο ρεικότοπο* που ήταν ένα πολύ επικίνδυνο μέρος, γιατί ήταν γεμάτο βαθιές τρύπες, κι εκεί ο μικρούλης Χανς πνίγηκε. Κάτι γιδοβοσκοί βρήκαν την άλλη μέρα το πτώμα του να πλέει σ' ένα νερόλακκο και το μετέφεραν στο σπίτι του.

Όλοι πήγαν στην κηδεία του μικρούλη Χανς, γιατί τον αγαπούσανε πολύ, και πιο λυπημένος απ' όλους ήταν ο μυλωνάς.

«Μια και ήμουν ο καλύτερός του φίλος», είπε ο μυλωνάς, «το σωστό είναι να έχω εγώ την πρώτη θέση». Κι έτσι, προχωρούσε πρώτος στην πομπή, τυλιγμένος μες στο μακρύ μαύρο παλτό του, και κάθε τόσο σφούγγιζε τα μάτια του μ' ένα μεγάλο μαντίλι.

* ρεικότοπος: τόπος γεμάτος ρείκια

«Ο θάνατος του μικρούλη Χανς είναι πραγματικά μεγάλη απώλεια για όλους», είπε ο σιδεράς, όταν τέλειωσε η κηδεία και είχαν βολευτεί στο πανδοχείο, ♦ πίνοντας κρασί με κανέλα και τρώγοντας γλυκό.

«Μεγάλη απώλεια και για μένα», πρόσθεσε ο μυλωνάς· «ξέρετε, του είχα δώσει σχεδόν το καρποτάκι μου και τώρα δεν ξέρω τι να το κάνω. Πιάνει τόπο στο σπίτι κι είναι σε τόσο κακή κατάσταση, που και να το πουλήσω δε θα πιάσω φράγκο. Δεν ξαναχαρίζω τίποτε άλλη φορά. Παραείναι βαρύ το τίμημα της γενναιοδωρίας».

Ό. Γουάιλντ, *Εννέα μαγικά παραμύθια*, μτφρ. Ρένα Χατχούτ, Γράμματα

Ερωτήσεις

- 1 Ποια συναισθήματα σας προκαλεί ο τίτλος πριν και ύστερα από την ανάγνωση του κειμένου;
- 2 Σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε σχετικά με το χαρακτήρα του πλούσιου μυλωνά; Λάβετε υπόψη τη γενικότερη συμπεριφορά του απέναντι στο μικρούλη Χανς αλλά και τα τελευταία λόγια του.
- 3 Πώς νομίζετε ότι θα συμπεριφερόταν στο Χανς ένας αληθινά πιστός φίλος;
- 4 Γράψτε σε μια παράγραφο πώς συμπεριφέρεται ένας αληθινός φίλος.

Διαθεματική εργασία

Ετοιμάστε μια εκδήλωση-αφιέρωμα στη φιλία: Αναζητήστε παραδείγματα επιστήθιων φίλων από τη μυθολογία (π.χ. Δάμων και Φιντίας), από τα ομηρικά έπη (π.χ. Αχιλλέας και Πάτροκλος) και από τη νεοελληνική λογοτεχνία (εφηβικά μυθιστορήματα μεσοπολέμου, π.χ. *Ερωίσα* του Κ. Πολίτη). Πλαισιώστε την εκδήλωση με τραγούδια και εικαστικό υλικό που να αναφέρονται σε φιλίες και νεανικές συντροφιές.

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΝΤ

Ο Όσκαρ Ουάιλντ ήταν ιρλανδικής καταγωγής. Γεννήθηκε στο Δουβλίνο το 1854 και πέθανε στο Παρίσι το 1900. Σπούδασε λογοτεχνία και φιλολογία στο Trinity College του Δουβλίνου και στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και ήταν βαθύς γνώστης του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Γόνος πλούσιας και αριστοκρατικής οικογένειας, φυλακίστηκε ωστόσο επί δύο χρόνια για προκλητική συμπεριφορά. Έγραψε ποιήματα, παιδικά παραμύθια, μυθιστορήματα, θεατρικά έργα και κριτικές: *Ο εντυχιμένος πρόγκιπας και άλλες ιστορίες* (1888), *Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέη* (1890), *Η βεντάλια της λαίδης Γούντερμπαρ* (1892), *Σαλώμη* (1892), *Η σημασία του να είναι κανείς σοβαρός ή Ο σοβαρός κύριος Ερνέστος* (1894), *De profundis* (1897).

♦ **πανδοχείο:** χάνι, είδος λαϊκού ξενοδοχείου

Μιμικά Κρανάκη

Ένα τόπι χρωματιστό

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από τη νουβέλα Το τσίρκο, η οποία περιλαμβάνεται στην ομότιτλη συλλογή πεζών κειμένων που εξέδωσε η συγγραφέας το 1950. Πρόκειται για ένα νεανικό αφήγημα στο οποίο περιγράφεται η πορεία της ζωής ενός κοριτσιού, της Μαριέττας, από τα παιδικά χρόνια ως την ωρίμανση, μέσα από συναισθηματικές και κοινωνικές εμπειρίες. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα που τοποθετείται στα χρόνια της Κατοχής, περιγράφεται η πρώτη φάση της στενής φιλίας της Μαριέττας με την Έλσα, τη συμμαθήτριά της στη σχολή χορού.

Η σχολή φύτρωνε πάντα στη ρίζα του Λυκαβηττού, ένα μανιτάρι από ανεμόμυλους. Δούλευε πια για το δίπλωμά της μαζί με την τάξη του επαγγελματικού. ♦ Ο χορός κι ο Αλέξης ♦ είχαν το ίδιο νόημα. Ποιο ακριβώς δεν ήξερε κι η ίδια. Ήταν υπόθεση ήχων. Και κάποιου ιδιαίτερου φωτισμού. Έπειτα, έπρεπε να «εργαστεί», καθώς λένε. Όπως είναι γνωστό, μερικοί άνθρωποι εργάζονται κι άλλοι δουλεύουν. Φορούσε παπούτσια με σκοινιά κι εμπριμέ από ξύλο. Η mademoiselle ♦ πάσχιζε να κάνει πίτα τη σούπα του μπακάλη και κεφτέδες τα ροβίθια. Βέβαια, πολλά ζωγραφιστά ρολόγια στους τοίχους έδειχναν δώδεκα παρά τέταρτο. Μα ένα τέταρτο είναι μακρύ. Πόσο θα κρατούσαν ακόμα τα δαχτυλίδια της μητέρας της;

Τον τελευταίο καιρό είχε έρθει μια καινούρια στο επαγγελματικό. Περίεργο φρούτο. Ένα βλέμμα κυνηγημένου αγριμιού. Κι απότομες, σπασμωδικές κινήσεις, σαν ξεφωνητά. Πολύ νέα.

– Έλσα, φώναξε η θεία Κούλα καθώς χοροπηδούσαν τα κορίτσια ένα γύρο μέσα στην αίθουσα, μη σκέφτεσαι τόσο πολύ. Άφησε το σώμα σου να μιλήσει, άφησε τον εαυτό σου ελεύθερο, μαλακωμένο, μη σφίγγεσαι. Δίνεις, παιδί μου, την εντύπωση ότι δεν ξεκουράζεσαι ούτε στην ανάπαυση. Εμπρός, μερικούς παλμούς ακόμα.

Και το αγρίμι ξεμαλλιασμένο αγωνιζόταν ευσυνείδητα να ηρεμήσει.

Εκείνη τη χρονιά το Πάσχα είχε πέσει αργά. Οι γιορτές στ' αδειανό σπίτι είχαν το πρόσωπο της τρέλας. ♦ Η ιδιαίτερη σιωπή του δρόμου, ένιωθες πίσω απ' τις γρίλιες τους ανθρώπους παραφαγωμένους και καλοπροαίρετους κι οι κάμαρες μεγά-

♦ **τάξη του επαγγελματικού:** το τμήμα της σχολής για επαγγελματίες χορευτές ♦ **Αλέξης:** ο φίλος της ηρωίδας ♦ **mademoiselle:** η Μαριέττα μεγαλώνει με τον παππού της και τη mademoiselle ♦ **«Οι γιορτές... είχαν το πρόσωπο της τρέλας»:** η μητέρα της Μαριέττας είχε πεθάνει ψυχασθενής

λωναν, μεγάλωναν. Η Μεγάλη Παρασκευή έφτασε ασφυχτική όπως πάντα, γεμάτη καμπάνες βιολέτες και παιδικούς επιτάφιους με τη μαμά και το πρώτο παγωτό της χρονιάς στην πλατεία Συντάγματος. Μέρα καμωμένη από λιβάνι. Ο Αλέξης είχε δουλειά. Ο σοβαρός κόσμος των ανδρών. Ευτυχώς η θεία Κούλα ήταν σκυλί. Το επαγγελματικό δεν είχε διακοπές. Η Μαριέττα ξεχάστηκε λίγες ώρες μέσα στο ξάναμμα της δουλειάς, μα στην πόρτα ξαναβρήκε το σταχτί πρόσωπο της ημέρας. Δε γινόταν να γυρίσει σπίτι της. Δε γινόταν. Κίνησε ν' ανέβει στον Αϊ-Γιώργη το Λυκαβηττό.

– Για πού Μαριέττα;

Γύρισε κι είδε πίσω της την Έλσα.

– Μμμ... Έλεγα ν' ανέβω στον Αϊ-Γιώργη για τον επιτάφιο.

– Μπα! Τι σύμπτωση. Κι εγώ έχω δώσει ραντεβού εκεί πάνω με τον μπαμπά και τον Νίκο. Σε πειράζει ν' ανεβούμε μαζί;

– Μα τι λες! Κάθε άλλο.

Ήταν αλήθεια. Σ' αυτές τις στιγμές ο τελευταίος σκούληκας της γης που θα κατάφερνε να γεμίσει την ώρα ήταν πολύτιμος.

– Δύσκολη μέρα, ε; Σε πειράζουν και εσένα οι γιορτές;

Γύρισε και κοίταξε την Έλσα σατισμένη. Είχε μαζέψει όλο της το κουράγιο η καημένη για να πει μια φράση επίσημη και αποφασιστική, μα τώρα που ένιωθε το βλέμμα της Μαριέττας στο μάγουλό της έγινε κατακόκκινη.

– Ξέρεις... εξακολούθησε... πολλές φορές στη σχολή ήθελα να σου μιλήσω... μα... καταλαβαίνεις... ήταν δύσκολο.

Οι λέξεις βγαίνουν με δυσκολία κι είχε γουρλώσει τα μάτια της απ' το κόμπιασμα.

– Δεν ξέρω... ντρεπόμουνα... στο βάθος είσαι πολύ κλειστός άνθρωπος... Έχω ακούσει τόσα πολλά... Ξέρω γιατί φοράς μαύρα... και όλα τ' άλλα... Τα κουτσομπολιά βλέπεις. Ήθελα να σου πω να... μιλάμε πότε πότε... αν θέλεις...

– Μα... μα βέβαια. Γιατί όχι; Είναι να ρωτάς; Φοβάμαι, όμως, Έλσα μου, πως δεν είμαι στο ύψος της υπόθεσης.

Ντεγκά, Πρόβα μπαλέτου

Τα βήματά τους έγιναν πιο αληθινά και τα λόγια χάσαν κάθε σημασία. Κάτω, ως τη θάλασσα, βούιζε η πολιτεία. Η μαυρίλα της συσκοτίσης. Πού και πού ένα φως. Να 'ταν η Έλσα κάποιο απ' αυτά τα φώτα;

– Μα δε χρειάζεται να κάνεις τίποτα. Δεν καταλαβαίνω τι εννοείς. Ήθελα μονάχα να ξέρεις πως... πως... είμαι φίλη σου... Μπορείς να μου πεις οτιδήποτε. Όσο αστειό κι αν σου φαίνεται... Το ξέρω πως δεν είναι σπουδαίο αυτό που μπορώ να σου δώσω... Είμαι κι εγώ ετερόφωτη κι έχω ανάγκη από 'να είδος τρόμπας ♦ πλάι μου για να στέκουμαι στα πόδια μου. Μα είναι περίεργο. Όταν μπορώ να βοηθήσω έναν άλλον, αισθάνομαι δυνατή.

Τώρα πια είχε ολότελα ξεθαρρέψει. Τόσο τρυφερά τα λιγνά παιδιάτικα πόδια. Ένα τζιτζίκι που βγήκε το μεσημέρι ξεχειλίζοντας απ' αγάπη και κουνούσε τις αντένες του παράφορα.

– Θα 'θελα να σου πω ευχαριστώ... μα κάπως διαφορετικά... καταλαβαίνεις... κάτι που να μην είναι λόγια...

Καινούριο το βράδυ και το πρόσωπο της Έλσας, πρώτη φορά πρόσεξε πόσο έντονα ήταν τα ρουθούνια της κι η γραμμή των χειλιών. Καινούριος κι ο κ. Κεσίσογλου.

– Ο πατέρας μου, η δεσποινίς Καραλή... ξέρεις μπαμπά... σου 'χω μιλήσει. Μαριέττα, να κι ο αδερφός μου.

Η κοιλίτσα του Κεσίσογλου ήταν γεμάτη απ' τις μεταξωτές κάλτσες που φαμπρικάρριζε. ♦ Ο Νίκος ήταν ένας έφηβος γεμάτος σπυριά. Μάντενες πως κάτω απ' το πρώτο μακρύ παντελόκι οι τρίχες των ποδιών του μεγάλωναν αηδιαστικά. Ωστόσο οι τρεις τους είχαν μια ενότητα που θα μπορούσες να την πεις οικογένεια. Η κυρία Κεσίσογλου θα 'χε βιάψει κόκκινα αυγά, θα 'χε φτιάξει τσουρέκια, α, μπορεί και κουλουράκια με γλυκάνισο, όπως τα 'φτιαχνε η μαμά.

Όταν χωρίστηκαν – «και του χρόνου ελεύθεροι» – ο κ. Κεσίσογλου είπε:

– Αν δεν έχετε τίποτα καλύτερο να κάνετε, θέλετε να φάτε μαζί μας την Κυριακή του Πάσχα, δεσποινίς Καραλή;

Κουλουράκια με γλυκάνισο. Ο Αλέξης. Θέλεις;, ρωτούσαν τα μάτια της Έλσας.

– Μα φοβάμαι πως θα σας ανησυχήσω. Ίσως να θέλετε να 'στε μεταξύ σας... ξέρω κι εγώ...

– Τι είναι αυτά που λέτε. Λοιπόν σύμφωνα, σας περιμένουμε. Ελάτε ό,τι ώρα θέλετε.

Κουλουράκια με γλυκάνισο.

Η Έλσα έγινε παράλληλη, κατά κάποιο τρόπο, με τον Αλέξη. Η κουβέντα, η λεπτομέρεια μαζί της αποχτούσε σημασία. Θυμάσαι έχεις προσέξει και κείνα τα

♦ **τρόμπας:** αντλίας ♦ **φαμπρικάρριζε:** κατασκεύαζε στο εργοστάσιο (φάμπρικα = εργοστάσιο)

έκπληχτα «ναι», η κατάφαση της κάθε στιγμής. Έπειτα, πρώτη φορά η Μαριέττα μπόρεσε να κλάψει μπροστά σ' άλλον άνθρωπο. Απλά κι ήσυχα. Τα μάτια της ήταν χρόνια στεγνά. Τα βράχια του Φιλοπάππου εκείνο το βράδυ ήταν σκληρά κι η Αθήνα κάτω φυλλωσιές φυλλωσιές, σύννεφο. Η Έλσα είχε σαστίσει. Η δυστυχία που διάβασε μια στιγμή, μια μονάχα, στα μάτια της Μαριέττας ήταν ένα δώρο πάρα πολύ βαρύ. Σφίξανε τα χέρια κι όταν γυρίσαν στην πόλη το βράδυ εκείνο της φιλίας ήταν φωτιές αναμμένες στους δρόμους. Τ' Αγιαννιού του Ρηγανά. Οι μάηδες καίγονταν στα σοκάκια κι η γειτονιά είχε μαζευτεί ένα γύρο και πηδούσανε από πάνω. Ανθρώπινη ζεστασιά των βραδινών δρόμων, ιδρωμένες φούχτες και καλντερίμια όλο ρόζους. Πήδησαν μια δυο τρεις ποιος ξέρει πόσες φορές πάνω απ' τη φωτιά. Εδώ παρακάτω παρακάτω. Άλλη μια φορά. Κι άλλη. Κι άλλη. Τώρα που είναι μεγάλη η φλόγα. Χοπ! και βγαίνουν απ' την άλλη μεριά. Γέλια, γέλια. Το βράδυ ήρθε κι ακούμπησε στην άκρη της παλάμης τους, ένα τόπι χρωματιστό να το πετάξεις ψηλά. Η φιλία δεν είναι μονάχα των αγοριών. Δρόμοι πάλι δρόμοι ώρες αχόρταγες θα μπορούσαν να περπατάνε κουβεντιάζοντας.

– Ξέρεις, έλεγε η Έλσα, εγώ έρχομαι στο επαγγελματικό κυρίως για λόγους... πώς να στο πω... ψυχοθεραπευτικούς. Είναι ένας τρόπος για να λύνουμε κομμάτι, να μαλακώνω. Ειδεμή, ξέρω πως δεν μπορώ να γίνω χορεύτρια. Δεν έχω πολλή υγεία... Εσύ τι σκέφτεσαι να κάνεις μετά το επαγγελματικό;

– Μα... θα χορέψω... φαντάζομαι. Θα προσπαθήσω να σπρώξω το πράγμα όσο παίρνει κι ακόμα περισσότερο. Δεν ξέρω διόλου ως πού μπορώ να φτάσω, μα αυτό δεν έχει σημασία, δεν είν' έτσι;

– Ω! Φυσικά.

– Θα 'θελα πολύ να πάω έξω, όταν τελειώσει ο πόλεμος. Να δούμε.

Από ώρα μασούλιζε μια ερώτηση στο στόμα της. Κάποτε τ' αποφάσισε.

– Δε μου λες, Μαριέττα... αν θες φυσικά, θα μου απαντήσεις... τι είναι ακριβώς για σένα ο Αλέξης;

Να το. Πρώτη φορά. Όμως τούτο έσκαβε βαθύτερα τη φιλία τους.

– Είναι πολύ απλό και πολύ δύσκολο να σου εξηγήσω. Θε μου! Να 'ξερεις πόσο δε μ' αρέσει να εξηγάω. Μου φαίνεται σαν να με γδέρνουν. Τέλος πάντων. Για να σου μιλήσω απλά, τον αγαπώ. Περ' απ' αυτό είναι πολλά πράγματα που δεν είναι κοινά. Μα ένας άντρας δεν είναι θεός. Είναι το χώμα που με σηκώνει. Θα 'θελα να κάναμε πολλά παιδιά και να πεθάνουμε την ίδια στιγμή, χέρι με χέρι. Δεν ξέρω αν καταλαβαίνεις...

– Ναι... βέβαια... Δηλαδή για σένα είναι λυμένα τα προβλήματα.

Το 'πε μ' έναν ελαφρότατο τόνο μομφής που 'κανε τη Μαριέττα άθελά της να γελάσει.

– Μα δεν το βρίσκω διόλου απαραίτητο να υπάρχουν προβλήματα για να τρωγόμαστε με αυτά.

Είχαν φτάσει πια στους μεγάλους δρόμους. Φλούδες από σύννεφο, η μυρουδιά της σκόνης πιο έντονη κι η κουρασμένη ασφαλτος.

– Δε μου λες. Ο μπαμπάς μου 'δωσε σήμερα το μισθό μου. Θέλεις να πάμε στον Άνταμς να πιούμε ένα Σάμος; ♦

Μισθός ήταν το χαρτζιλίκι της.

– Ακούς, λέει!

Με την Έλσα δεν είχε εγωισμό. Την άφησε να πληρώνει δίχως στενοχώρια. Τα δικά της παπούτσια ήταν μπαλωμένα και τα βάζα του σπιτιού είχαν εξανεμιστεί. Η φίλια δεν είναι μονάχα των αγοριών.

Μ. Κρανάκη, «Τσίρκο», *Η μεταπολεμική πεζογραφία*, τόμ. 5, Σοκόλης

Ερωτήσεις

- 1 Ποια είναι η διάθεση της Μαριέττας το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής; Βρείτε τα σχετικά χωρία στο κείμενο.
- 2 Η ψυχολογία της ηρωίδας αλλάζει μετά τη συνάντησή της με την Έλσα. Πώς εκφράζεται αυτή η αλλαγή μέσα στην αφήγηση;
- 3 Χαρακτηρίστε την Έλσα από τα λόγια και τις ενέργειές της.
- 4 Σε ποια σημεία του αποσπάσματος φαίνεται η άποψη της Μαριέττας για τα αγόρια;

Διαθεματική εργασία

Οργανώστε μια μικρή έρευνα γύρω από το σημαντικό ρόλο που παίζει η στήριξη των φίλων στη ζωή των ανθρώπων, ιδιαίτερα σε δύσκολες περιστάσεις. Μπορείτε να στηριχτείτε σε προσωπικά βιώματά σας, σε εμπειρίες γνωστών σας ή ακόμα και στις γνώσεις σας από την Ιστορία.

♦ **Σάμος:** ηδύποτο της εποχής